

Το προφίλ του Πρωθυπουργού Προβλήματα και προτάσεις επικοινωνίας

- Βασική είναι η διαπίστωση ότι ένα μεταρρυθμιστικό μοντέλο διακυβέρνησης προϋποθέτει ένα μεταρρυθμιστικό μοντέλο ηγεσίας.
- Αυτό σημαίνει ότι το προσωπικό προφίλ του Πρωθυπουργού πρέπει να βρίσκεται σε αντιστοιχία με το μοντέλο διακυβέρνησης και τη θεμελιώδη πολιτική της επαγγελίας που στη συγκεκριμένη περίπτωση εστιάζεται στον εκσυγχρονισμό του κράτους, του κόμματος και της ελληνικής κοινωνίας.
- Ένα εκσυγχρονιστικό προφίλ έχει το δικό του αισθητικό και επικοινωνιακό περιεχόμενο που προσαρμόζεται στην προσωπικότητα και την πολιτική βιογραφία του ηγέτη - μεταρρυθμιστή αλλά και στα ιδιαίτερα πολιτικο-κοινωνικά δεδομένα.
- Στην παρούσα πολιτική συγκυρία κρίνεται απαραίτητο να ενισχυθεί ο επικοινωνιακός ρόλος του Πρωθυπουργού, μια αναγκαιότητα που προκύπτει από τα θέματα που επισημαίνονται παρακάτω.

Ι. Η στρατηγική της προσωπικής επίθεσης και αποδόμησης του προφίλ του Πρωθυπουργού από τη Ν.Δ.

- Είναι η στρατηγική της αρνητικής προσωπικής εστίασης που ακολουθεί η Ν.Δ. από την αρχή του 1998 και η οποία είναι αναγνωρίσιμη:
 - σε κύρια συνθήματα-σλόγκαν, π.χ. “ο Πρωθυπουργός των φόρων”, “ο Πρωθυπουργός ζει σε γυάλινο πύργο” κ.λπ. που επαναλαμβάνονται συνέχεια.
 - στο στυλ “μονομαχίας” που επιδιώκει στη Βουλή ο Κ. Καραμανλής.
 - στη αρθρογραφία των φίλα προσκείμενων εφημερίδων (π.χ. Ελ. Τύπος, “Γιατί κέρδισε ο Καραμανλής γιατί έχασε ο Σημίτης” 25/10/98) που υπογραμμίζουν τις προσωπικές αναφορές έναντι των πολιτικών.
- Πρόκειται για ένα ζήτημα που έχει επισημανθεί πολλές φορές, αλλά στη συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία απαιτεί μια περισσότερο δυναμική αντιμετώπιση. Το πρόβλημα ανακύπτει από τη στιγμή που τα ΜΜΕ αντί να καυτηριάσουν την τακτική του Κ. Καραμανλή δίνουν

την εικόνα μιας αμοιβαίας προσωπικής αντιπαράθεσης σαν να υιοθετούσαν και οι δύο πολιτικοί την ίδια τακτική.

- Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης είναι οι απαντήσεις κατά του προέδρου της Ν.Δ. να δίνονται από άλλα στελέχη και όχι από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό, με εξαίρεση τη Βουλή, όπως επίσης και με έμμεσο τρόπο, δηλαδή με σχόλια και σχετικά άρθρα που απαξιώνουν αυτή την τακτική. Χωρίς να υιοθετούμε την ίδια προσωπική στρατηγική θα πρέπει έμμεσα να προβληθούν π.χ. τα αρνητικά στοιχεία της απειρίας του προέδρου και του στελεχιακού δυναμικού της Ν.Δ. Επίσης θα πρέπει να απαντηθεί έμμεσα η προσπάθεια του Κ. Καραμανλή να ταυτισθεί με το “νέο” και “άφθαρτο” και να αποδώσει στον Πρωθυπουργό και το ΠΑΣΟΚ το στοιχείο της φθοράς, της “παρακμής”, του “ιστορικού κύκλου” που έκλεισε. Στο σημείο αυτό η Ν.Δ. ακολουθεί την καμπάνια και τα συνθήματα που χρησιμοποίησε ο Τόνι Μπλερ στην περίοδο 1995-96 για να χτυπήσει το κυβερνών κόμμα.
- Επισημαίνεται ότι η στρατηγική της προσωπικής ταύτισης των αρνητικών στοιχείων και των προβλημάτων που κορυφώθηκε μετά τις δημοτικές εκλογές (π.χ. ταύτιση της ήττας με τον Πρωθυπουργό) είναι μια στρατηγική που δυστυχώς έχει αποτελέσματα:
 - α) Είναι εμφανής η συμβολή της στην καταγραφή της πτωτικής τάσης της δημοτικότητας του Πρωθυπουργού που έδειξαν οι δημοσκοπήσεις (V.PRC, MRB) κατά τη διάρκεια του χρόνου.
 - β) Η χαμηλή δημοτικότητα βοηθά τους σχεδιασμούς των διαφωνούντων και των “ενδιάμεσων” στελεχών εντός του ΠΑΣΟΚ που θέλουν να εξασθενήσουν τη θέση του Πρωθυπουργού ή να τον θέσουν υπό καθεστώς ομηρίας. Σε πολλά σημεία η στρατηγική της προσωπικής επίθεσης της Ν.Δ. βρίσκει συμμάχους στην ομάδα των διαφωνούντων που σταδιακά προώθησε την αμφισβήτηση του Πρωθυπουργού αρχίζοντας με ζητήματα πολιτικής και καταλήγοντας στο θέμα της ηγεσίας.

II. Κυρίαρχα μοντέλα εξουσίας και πολιτική κουλτούρα.

- Ένα κύριο πρόβλημα που καταγράφηκε μέσα από τις απόψεις και τα σχόλια γνωστών αρθρογράφων αλλά και την πρωτοφανή πίεση που ασκήθηκε στον Πρωθυπουργό για την ανάληψη εντυπωσιακών πρωτοβουλιών έδειξε ότι η ελληνική πολιτική κουλτούρα (που διαμορφώνεται από πολιτικούς συντάκτες και το πολιτικό προσωπικό) κινείται μέσα στα όρια δυο μοντέλων ηγεσίας, του Κων/νου Καραμανλή και του Ανδρέα Παπανδρέου. Γι’ αυτό και ο

Πρωθυπουργός κρίνεται στα συγκριτικά πλαίσια της μυθολογίας των δύο αυτών συγκεκριμένων μοντέλων διακυβέρνησης.

- Οι έμμεσες αναφορές όπως και οι υπολανθάνουσες συγκρίσεις σε θέματα “αποφασιστικότητας” επίδειξης “πυγμής” εντυπωσιακών κινήσεων κ.λπ. παραπέμπουν στα γνωστά μοντέλα ηγεσίας. Αντίθετα, το “μινιμαλιστικό” στυλ του Κώστα Σημίτη στο επίπεδο των εντυπώσεων όπως και το δημοκρατικό /συλλογικό μοντέλο που προωθεί δεν γίνεται κατανοητό και δεν λειτουργεί θετικά με τα δεδομένα της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας.
- Στην περίπτωση αυτή ένας ηγέτης μπορεί να κάνει δύο πράγματα:
 - ⇒ Ή να εκπαιδεύσει την κοινή γνώμη για το νέο πολιτικό ήθος και ύφος που φέρνει στην ελληνική πολιτική σκηνή
 - ⇒ Ή να προσαρμόσει τη στρατηγική του στα κοινωνικά δεδομένα χωρίς αυτό να σημαίνει αναγκαστικά ότι θα θυσιάσει το προσωπικό του ύφος και στυλ
 - ⇒ Ή να κάνει και τα δύο καθοδηγώντας και εκπαιδεύοντας την κοινή γνώμη, αλλά ανταποκρινόμενος παράλληλα στις παγιωμένες απόψεις και αξίες οι οποίες απαιτούν πολύ χρόνο να αντικατασταθούν με νέες. Αυτό είναι το μοντέλο που η ηγεσία ανταποκρίνεται στην κοινή γνώμη.
- Εκτός από τα μοντέλα ηγεσίας του παρελθόντος που έχουν δημιουργήσει ορισμένα πρότυπα και στερεότυπα διακυβέρνησης, ένα δεύτερο πρόβλημα προκύπτει και από τα σύγχρονα μοντέλα που αναπτύσσουν σημερινές προσωπικότητες του δημοσίου βίου και τα οποία χαρίζουν υψηλά ποσοστά δημοτικότητας και αποδοχής. Πρόκειται ασφαλώς για τον Δ. Αβραμόπουλο και τον αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο που καλλιεργούν ένα έντονο προσωπικό προφίλ. Τα παραδείγματα αυτά ενώ προβληματίζουν μεγάλη μερίδα σκεπτόμενων πολιτών βλέπουμε παράλληλα ότι κερδίζουν μεγάλα ποσοστά κοινωνικής αποδοχής όπως έδειξαν η επανεκλογή του Δ. Αβραμόπουλου και οι περιοδείες του αρχιεπισκόπου ανά τη χώρα.
- Ο Κ. Καραμανλής, από την άλλη πλευρά, υιοθετεί μια πιο συντηρητική επικοινωνιακή στρατηγική, ακολουθώντας ένα μίγμα πολιτικού μάρκετινγκ με κλασικές περιοδείες αλλά και με προσωπικές εμφανίσεις (π.χ. επίσκεψη σε ΔΟΥ) που βρίσκονται κοντά στα επικοινωνιακά πρότυπα των ξένων ηγετών. Μέχρι σήμερα η υψηλή δημοτικότητα του Δ. Αβραμόπουλου δημιουργεί πρόβλημα στον πρόεδρο της Ν.Δ. και λειτουργεί ως σημαντική μελλοντική απειλή απέναντί του. Όμως, μια προσέγγιση Κ. Καραμανλή με τον αρχιεπίσκοπο θα δημιουργήσει προβλήματα στον Πρωθυπουργό και την Κυβέρνηση, καθώς θα διευρύνει το χώρο αποδοχής της Ν.Δ. Το

σενάριο μιας τέτοιας προσέγγισης ή πολιτικής συμφωνίας πρέπει να διερευνηθεί.

Συμπέρασμα

Με βάση αυτά τα πολιτικά και πολιτιστικά δεδομένα κρίνεται απαραίτητο να ενισχυθεί το προσωπικό προφίλ του Πρωθυπουργού και να βελτιωθεί το ποσοστό της δημοτικότητάς του, μέσα από μια στρατηγική που βασίζεται στο μεταρρυθμιστικό μοντέλο διακυβέρνησης. Αυτό σημαίνει κυρίως δύο πράγματα:

1. Να αναγνωρισθεί το μεταρρυθμιστικό μοντέλο ως ένα ιδιαίτερο μοντέλο που παράγει νέες εικόνες και επικοινωνιακά γεγονότα έτσι ώστε να μην υπάρχει οπισθοδρόμηση σε παλαιότερες πρακτικές και επικοινωνιακά γεγονότα του παρελθόντος. Αυτή η επισήμανση είναι σημαντική γιατί το τελευταίο διάστημα είδαμε αρκετά παραδείγματα επικοινωνιακής αμηχανίας, αλλά και υιοθέτησης παλαιών προτύπων που είναι ξένα προς ένα εκσυγχρονιστικό -μεταρρυθμιστικό μοντέλο.
2. Να ενισχυθεί ο επικοινωνιακός ρόλος του Πρωθυπουργού γιατί ο Πρωθυπουργός ήταν εκείνος που κέρδισε στις τρεις αναμετρήσεις του 1996 με την εναλλακτικότητα που παρουσίασε. Επίσης, η έμφαση στο ρόλο του Πρωθυπουργού είναι άποψη που τεκμηριώνεται από τη διεθνή εμπειρία με τα εκσυγχρονιστικά παραδείγματα των Τόνι Μπλερ και Μπιλ Κλίντον. Το μεταρρυθμιστικό μοντέλο που προωθούν οι δύο αυτοί ηγέτες στηρίχθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος τους στην προσωπική επικοινωνιακή στρατηγική τους που έχει ως αποτέλεσμα υψηλά ποσοστά δημοτικότητας που τους θωρακίζει από τις επιθέσεις των αντιπάλων εντός και εκτός Κόμματος.

Παραδείγματα

1. Ο Πρωθυπουργός να παρεμβαίνει αποφασιστικά χωρίς να επιτρέπει να σέρνεται μια διαμάχη μεταξύ μελών της Κυβέρνησης (π.χ. Β. Παπανδρέου- Γ. Παπαντωνίου) για οποιοδήποτε ζήτημα (βλ. σχετικό άρθρο του Ν. Νικολάου, το Βήμα 1/11/98)
2. Ο Πρωθυπουργός πρέπει να παρεμβαίνει χωρίς καθυστέρηση για την αντιστροφή του αρνητικού κλίματος όταν τα ΜΜΕ (δίκαια ή άδικα) προβάλλουν ένα πρόβλημα και δημιουργούν αρνητικές εικόνες. Η διαπαιδαγώγηση / καθοδήγηση αλλά και ανταπόκριση στα θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη είναι μια σημαντική επικοινωνιακή λειτουργία, που πρέπει να βελτιωθεί άμεσα.

3. Τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται ως “αυτονόητο” ή δεδομένο. Πολλά ζητήματα της κυβερνητικής πολιτικής είναι δυσανάγνωστα για μια μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης. Το αίτημα για περισσότερη “εξήγηση” (π.χ. άρθρο Γ. Πρετεντέρη, το Βήμα 1/11/98) της πολιτικής και των πρωτοβουλιών του Πρωθυπουργού είναι πραγματικό και ουσιαστικό.
4. Έχει φανεί ξεκάθαρα από τις συνεντεύξεις Τύπου του Πρωθυπουργού ότι μπορεί να επικοινωνεί με απλά λόγια, με αμεσότητα, με αποτελεσματικότητα και πειστικότητα. Αυτό το μέσο μπορεί να χρησιμοποιείται πιο συχνά και επιβάλλεται από έναν ακόμη λόγο. Οι μεταρρυθμίσεις είναι επίπονες διαδικασίες μακράς διάρκειας που τις περισσότερες φορές δεν παράγουν άμεσα και ορατά ή απεικονίσιμα αποτελέσματα. Το γεγονός αυτό αποτελεί μια επικοινωνιακή πρόκληση που μπορεί να αντιμετωπισθεί με διάφορες τεχνικές που εφαρμόζουν με επιτυχία πολιτικοί ηγέτες στις ΗΠΑ και τη Βρετανία.
5. Είναι παράδοξο ένας μεγάλος στόχος όπως η ΟΝΕ να μην έχει την απαραίτητη προβολή και επικοινωνιακή επεξεργασία τη στιγμή που η αντιπολίτευση της αποδίδει μόνο τα αρνητικά στοιχεία, παρουσιάζοντάς τον ως μονοθεματική πολιτική της Κυβέρνησης. Ο Πρωθυπουργός θα μπορούσε προσωπικά να “σηκώσει” αυτό το μεγάλο ζήτημα, καλλιεργώντας θετικές εικόνες και προσδοκίες στην κοινωνία, ιδιαίτερα με το νέο κοινωνικό συμβόλαιο που προωθείται από τις δυνάμεις της Ευρωπαϊκής Κεντροαριστεράς.
6. Χωρίς να υιοθετεί το στυλ των επικοινωνιακών τρυκ τύπου Αβραμόπουλου ή τις παλαιοκομματικές εμφανίσεις του ΠΑΣΟΚ, αλλά και χωρίς να καταφεύγει σε μια μινιμαλιστική στάση που εξ ορισμού δεν αποδίδει στο σύγχρονο πολιτισμό της εικόνας, ο Πρωθυπουργός μπορεί να επιλέξει σύγχρονες επικοινωνιακές προσεγγίσεις που χωρίς να προδίδουν το προσωπικό του στυλ τον φέρνουν πιο κοντά στην κοινωνία.
7. Ένας πρόσθετος λόγος που επιβάλλει την ανάδειξη του μεταρρυθμιστικού λόγου και έργου του Πρωθυπουργού είναι το Συνέδριο. Εκεί ο Πρωθυπουργός θα κληθεί να στηρίξει και να προεκτείνει στο χρόνο την ηγεμονία του, ανανεώνοντας ουσιαστικά την εναλλακτικότητά του απέναντι στις δυνάμεις της παρακμής εντός και εκτός κόμματος.